

“ՊՐԱԳԸՆԸԶ, ԶՕՃՈՒԳԼԱՐ ԵՂԸՄԱ ԿԷԼՍԻՆԼԷՐ:” ՄԱՐԳ. Ժ. 14:

ՃԻԼՏ ԺԸ.

ԻՍԹԱՆՊՈԼ. ՕԳՈՍՏՈՍ 1, 1889

Ն. 8

ԻՍՏԻ

ԻՍՏԻ

Էմիլ Ավսթրալիա տա պուլունան գուշ-
լարն էն իրիսի օլուպ, տեվէ գուշու-
նը իսթիանա թուլարագ տիւնեատա
պուլունան էն իրի գուշ տըր: Պոյու
7 այագ գատար ուզուն օլուպ, դա-
յէթլէ չափու ք գոշար, վէ անճագ խա-
սէթէն թէրպիլէ օլունմը ետըրը աթ-
լարըյլա թուլուլա պիլի: Մահիր
եիւզիւնիւ տախի օլտըղընտան, չօգ

տէֆ'ա գօղալատըղլարը վագթ ու
իչինէ գաշար: Էմիլնըն տէրիսիլէ գօ-
յու ընթիլ թիւիւ զիգըյմէթ օլտը-
ղընտան, անլէրի ալմագ իչին գուշը
էօլտիւրիւրլէր: Ավսթրալիանըն եէր-
լիլէրի անըն էթլինի եէրլէր: Էմիլնըն
եէմի եէմիլ, աղաճ քէօքիւ վէ գուրու
օթ տըր: Տիչիսի եէրպէ գաղըլմը օ-
լան պիլ չուգուր իչինէ ալթը եախօտ
եէտի տանէ եուսուրթա եուսուրթ-

լար: Էրբէյի էչինէ օլան հիւրմէթի
ճիհէթիլէ փէք մէհնուր տըր: Տիչի
եուսուրթալտըղտան սօնկրա էրբէք
գօլօղայա օթուրուր, վէ փիլիճ չըգ-
տըղտան սօնկրա պէօյիլիւնճէյէտէյին
անլէրէ պագար:

ՂԱՅՊ ՕԼԱՆ ՊԻՐ ԶՕՃՈՒԳ

Պիր տէֆ'ա Ամերիգատա պիր չօ-
ճուգ մէքթէպէ կիթմէք իւզրէ եօլա
չըգտը: Մէքթէպ չէհրին խարիճինտէ
վագը' օլուպ, չօճուգ ագաւէմճէ ապա
օրայա կիթմէմիլ իտի իսէ տէ, փէտէ-
րի անա եօլը շու վէճհէ թա'րիֆ էյլէ-
տի. «Պօպի, քէօփրիլիւ կէչ, տօղրու-
ճա իլէրիլէ կիթմ, վէ մէքթէպ սէնին
էօնիւնէ չըգար. մէքթէպտէն տաղը-
տըղտան սօնկրա եինէ էվէ կէլ:»

Չօճուգ եօլա չըգտը իսէ տէ, փէ-
տէրի' օ եօլա էյլէիլիւ եախօտ եօլը
շաշըրըր տիւ չիւնճէսիլէ արգասընտան
կիտիպ, անը կէօղէտիլ իտի: Եօլ
քէնտիսինէ եէնի օլտըղընտան, չօճուգ
քէօփրիլէ կէլաիլինտէ սույը սէյր էթմ
մէք մէքամըյլա օրատա տուրտու:
Սօնկրա չալ քէնարընտա պա'ղը չի-
չէքլէր կէօրէրէք անլէրի գօլարմաղա
կիթմի: Ֆագաթ պիր աղ էօթէտէ
աղաճըգ արասընտա պաշգա չիչէքլէր
տախի օլտըղընտան, անլէրի կէօրմէք
իչին աղաճըղա կիրաի: Պիր աղ էօ-
թէտէ պիր թէյուն կէօրիւպ անըն ար-
գասընտան սէյրիթմի, սօնկրա պիր
գուշ եուվաթը կէօրաիւ: Պէօյլէճէ
թէտրիճէն օրմանտա իլէրիլէմէքտէ
իտի:

Ին իհնայէ չօճուղըն 'աղըլ պաշընա
կէլէրէք քէնտի քէնտինէ «Պէն նէրէ-
տէ իմ», տէյիւ սու'ալ էյլէտի, վէ
էթրաֆընա պագարագ զայպ օլտըղը-
նը անկատը: Էթմէյէ գօշտու, պէրիլէ
սէյրիթմի, ֆագաթ զայպ օլունը ի-
տի: Չօճուգ տէհչէթ ու խալֆընտան
նաչի պիր չալը արգասընա սիվիլտի,
վէ 'էօտիւ փաթլարճասընա 'եա փէ-
տէր, փէտէր, տէյիւ պագըրմաղա
պաշլատըղընտա, չալընըն արգասըն-
տան «Պօպի, նէ' վար», տէյիւ պիր
սէտա կէլաի: Չօճուգ պիլթին օլ

միևտեսթոտ քենտի իզլերինտէ կէզէն փէտէրինին լաթիֆ սիմասընը կէօրէ-րէք, պօյնունա սարըլտը վէ աղլատը:

Փէտէրի չօճուղա խիթապէն, «Պօպի, պիր տահա պէնիմ տէտիյիմ կիպի է-տէճէճ միսին», տէյիւ սու՛ալ էթտի-յինտէ, չօճուղ. «Եվվէթ, պապաճը-ղըմ, էվվէթ: Սէնին պուրայա գատար կէլմէն պէնիմ իչիւն փէք պէօյիւք է-յիլիք տիր», տէտի:

Սէվկիւլիւ չօճուղար, պու կիւն սէ-մավի փէտէրինիզ սիզին իզլերինիզտէ կէզմէքտէ տիր: Սիզ հագգ թարիգ-տէն սափտընըզ, Անըն իրատէթինի իճրա էթմէտինիզ, պու էճլտէն տիւ-հար օլտըղընըզ հէփ միւշքիլաթտան տօլայը էսէֆ էթմէքտէ տիր: Օ սիզին արգանըզտա կէզէր, էյէր ֆէնտիսինի արար իսէնիզ, պուլաճագաընըզ, զիրա «արայան պուլտը»:

յունտան տէնիզին սահիլէ եագըն օ-լան եէրլէրինին չօգ տէրին օլմատըզը անկաշըլըր: Պու էճլտէն Ա-է-ա-է-է-ի օգուլան չօճուղարա եիւզմէք էօյրէն-մէք իչիւն փէք միւնասիպ եէր տիր:

Ղարպի Ավսթրալիանըն իզլիմի փէք կիւզէլ օլուպ, սահիլ պօյունա պա՛զը եէրլէրտէ պաշլը իշ ինճու ալճըլըղը տըր: Ղարպի Ավսթրալիանըն պիր տիկէր մէզիյէթինտէն պիր միւ՛էլիֆ չէօյլէ պահա էյլէմիշ տիր. «Ղարպի Ավսթրալիայա պա՛իս ի շան ու շէրէֆ օլաճագ խուսուլարտան պիրի տախի եապան չիչէքլէրի օլուպ, պէհար մէվ սիմինտէ հէփ գըրլար անլէրլէ էօր-թիւլիւր: Մէվսիմի մէզքիւրտէ սաթհը զէմին էն կիւզէլ չիչէքլէրլէ միւզէ-յէն օլուպ, հէր քէօշէ պուճագ րէնկեարէնկ էլպիսէլէր կիլինիւր:

→→→○○○○←←←

մըշ իտի: Եօլտա կէլիր իքէն պիր հալ-լամա սէսի իչիթտի քի կիթտիքճէ եագլաշմագտա իտի, նիհայէթ պիր աղ սօնկրա խայլը գուրտլարա րասթ կէլտի: Գուրտլար թէտրիճէն քէնտի-սինէ եագլաշտըլար: Մէրգուլմ գուրտ-լարըն աճ օլուպ, հէմ քէնտիսինի վէ հէմ ալթընը եէյէճէքլէրինի պիլիր ի-տի: Ասէմին նէ՛ գատար գօրգտըղը-նը թէխայլիւ էյլէ: Ալթընը գամը-լայարագ չէօյլէ տէտի. «Սէվկիւլիւ ա-լթըմ, գօշապիլտիլին գատար չափուք սէյիրթ: Էյէր սէն պէնի սիւրա՛լթլա պու օրմանտան կէչիւմէզ իսէն, գուրտ-լար պէնի փարէլէյէճէքլէր, ֆագաթ էյէր շիմտի պէնի գուրթարըր իսէն, պէն տա՛իմա սանա տօսթ օլաճագըմ»: Հայվան կէօյա «Էլիմտէն կէլէնի եա-փաճագըմ», տէմէք իչիւն պիր տէֆա՛

Ա. Գ. Ե. Բ.

ՂԱՐՊԻ ԱՎՍԹՐԱՒԻԱՏԱ ՏԻԿԵՐ ՊԻՐ ՇԵՀՐ

Պունտան էվվէլքի նուսխէմիզտէ Ղարպի Ավսթրալիանըն փաթալիթը օլան փէրթ նամ շէհրին թասվիրի ի-րա՛է օլունմըշ օլուպ, պու տէֆ՛ա մէմ-լէքէթին՝ այնի ճիհէթինտէ վագը՛ Սւ-պընի նամ շէհրին թասվիրի կէօսթէ-րիլիր: Ղարպի Ավսթրալիանըն ճէնուպ թարաֆընտա անճագ պիր գաշ լիման պուլունուր իսէ տէ, անլէրտէն պիրի տէնիզ մուհարէպէսի էսնասընտա է-հէմմիյէթ ի ա՛ղիմէսի օլան փէք միւ-քէմմէլ պիր լիման տըր: Պունա Ս-Գէորգըն քէօրֆէզի թա՛պիր օլունուր քի, իքի եարըզլարտան պիր մէֆրէթ գայա սէտտ իչինէ կիրմիշ օլուպ, օ-րատա ֆուրթունա վագթընտա էն ճէ-սիմ թէքնէլէր պիլէ էմիյէթ ի քեա-միլէ իլէ եաթա պիլիրլէր: Սւպընի իշ պու քէօրֆէզին ուճունտա ինշա օ-լունմըշ տըր: Թասվիրտէն հիւքմ է-տէրէք, շէհր կիւզէլ օլմալը, վէ տէ-նիզէ ուզանմըշ օլան իսկէլէնին պօ-

ԳՐԻ ԱԹ ՎԷ՛Ն՝ ՍՏԱՒԷԹ ՉԱՆԸ

(Ալմանճարան փաթէրճէ՛)

Վագթըլա պիր առէմին փէք կիւ-զէլ պիր գըր ալթը օլուպ, մէրգուլմ թէմէքքիւն էթտիյի մահալտէ եէրտէն եէրէ կիթմէք իչիւն գարա վաթօրը եախօթթէճկէրէ եօգ իտի Եօլլար տար օլուպ, չօգ տէֆա՛ գարտնըզ օրման-լարտան կէշմէք լաղըմ կէլտիլինտէն, պու առէմ պիր եէրէ կիթտիլինտէ տա՛իմա ալթընա պինէր իտի: Մէր-գուլմ պիր գըշ սապահը երքէն գալ-գըպ ագչամ իւթիւ ալթտէթ էտէ-ճէլինի գարըսընա խապէր վէրէրէք եօլա չըգտը: Էվլէրինին սօլ թարա-ֆընտա վագը՛ օրմանըն օլ պիր ուճու-նա կիտէճէլինտէն, էրքէն կէրի տէօ-նէմէզ իտի: Խայլը կիւնլէրտէն պէրու հալա զայէթլէ սօղուգ օլտըղընտան, եէր տօնմուշ, վէ օրմանտաքի ճիւմէ հայվանլար եէյէճէք պիր շէյ պուլա-մաղլար իտի: Էվէ տէօնմէք մէրամը-լա եօլա չըգտըղընտա գարտնըլ պաս-

քիշնէյիպ սէյիրթտի: Առէմ վար օ-լան գուլվէթիլլէ ալթա եափըշտը: Խըզ իլէ գօշտըզլարընտան, զանն էտէրսին աղաճլար տիկէր թարաֆա տօղու կիթմէքտէ իտիլէր: Գուրտլար ալթ գատար չափուք սէյիրտէմէտիքլէրին-տէն, էվիէյի կէրիտէ գալտըլար: Պիր աղ սօնկրա առէմ էվլինին ըշըղընը կէօրէրէք մէսրուր օլտու: Մէրգուլմ խէլաս պուլմասընը նագլ էթտիյի էս-նատէ հէրքէսէ շէօյլէ տէր իտի. «Պէ-նիմ՝ էօմիլիմիւ պու ալթ գուրթարմըշ տըր, պու էճլտէն անըն իչիւն կիւզէլ վէ պէօյիւք պիր ալթըր եափտըրաճա-ղըմ, անը թէմիզ արփա իլէ պէսլէ-յէճէյիմ, վէ հէր ագչամ ալթընա թէ-միզ սաման սէրիպ, հէր կիւն քէնտի էլիմլէ թիմար էտէճէյիմ»:

Առէմ պիր վագթ հայվանը քէն-տիսի թիմար էտիպ, անընլէ պիր տօսթ կիպի մու՛ամէլէ էտէր իտի: Ֆագաթ հայվան սահիպինի գուրթարտըղ կէճէ սօղուգ ալթը օլուպ, քէօր վէ թօփալ

օլտըղընտան, սահիպի անը ունութառու: «Իշպու քէօր վէ սըղըլը հայվանա արփա եւտիրմէքտէն նէ՞ չըգար, պէն անը թիմար էթմէք զահմէթինի նի՞ չիւն չէքէյիմ», տէյիւ տիւչիւնմէյէ պաշլատը: Անտէն սօնկրա գըշ իւսթէ կէլէրէք գար տիզ գափաղընա գատար երէքսէլտի: Բիւզկեսար շիտտէթլէ էսմէքտէ օլուպ, կէճէնին գարանլըղընտա քիմնէ կէօրմէզ իքէն տիւրըն գափուսընը աչտը, վէ զէվալլը թօփալ աթը տիշարը սիւրտիւ:

Ձէվալլը հայվան սըղընաճագ պիր եէր պուլմագ իչիւն էօթէյէ պէրիյէ չապալայարագ ʼատալէթ խանէյէ գա-

մաղա պաշլատը: Էհալի պուլնը իչիթ աթըլէրինտէ ʼաճէլէթէն էլպիսէլէրինի կիլիպ միւզայագատա օլանըն քիմ օլտըղընը կէօրմէք իչիւն օրայա գօշտու: Պա՛ղըլար ֆէնէր իլէ կէլիլլէր իտի: Ձէվալլը հայվանը կէօրաթիւքլէրինտէ զալիմ առէմէ զայէթլէ հըրալանտըլար: Ճիւմլէսինին տէտիյի տախի շունտան իպարէթ իտի. «Ալի, ʼալըպ, պուլ՝ օլ առէմին ʼէօմրիւնիւ գուրթարան գըր աթ տէյիլ մի: Կիւզէլ ախըրտա եաթըպ, արփա իլէ պէսլէնէճէք, վէ ալթընա թէմիզ սաման սէրիլէրէք, սահիպինին եէտիլլէ թիմար օլունաճագ օլան հայվան պու տէ-

հէթիլլէ փէք ճալիպ տիրլէր: Կէօլիւն շիմալ ճիհէթինտէն լիմաթ նամըր մագ չըղըպ, Բէնոս նէհրինին պիր չիւ՛ պէսի օլան Ար նամ չայա տէօքիւլիւր: Ձուրիւ չէհրի կէօլիւն՝ լիմանըն նէպա՛ն էթտիյի նօգթասընտա ինչա օլունմըշ տըր: Շէհր ի մէզքիւր վասալթի Էվրօփատա վագը՛ էն գատիմ չէհրլէրտէն պիրի օլուպ, 1219 տէ միւսլթագիլ օլտու: Թասվիրտէ չէհրին ուլու քիլիսէսի կէօրիւլիւր: Իշպու քիլիսէ Ձուինկըլըն ինճիլի վա՛ղ էթտիյի մահալ օլտըղը էճլտէն մահգա մէշհուր տըր: Միւմաիլէյհ իլք տէֆա օլարագ թարիւ ի Միւլտըն 1519 տէ-

նէսինին պիրինճի կիւնիւնտէ մինպէրէ չըղըպ, շու պէյա նաթըր էյլէտի. «Պէն սիլի խէլասըն մէնպա՛ր օլան ֆրիստոսա տէլալէթ էթմէք իսթէրիմ: Անըն ֆէլամը գալպ վէ ʼէօմրլէրինիլի պէսլէմէք իսթէտիյիմ եէկեսնէ թա՛մ տըր:» Միւմաիլէյհ ճէպր ուղուլ թահթընտա էօլտիւ իսէ տէ, պու անէ տէյին օլգագա քէնտինին վա՛ղ էթտիյի թա՛լիմաթլարա սըղը սըղը եափըշմըշ տըր: Գահանըն 300,000ի միւթէճա վիզ սէքէնէսի օլուպ, 20—25,000ի Գաթօլիք, պիր գաշը եէհուտի, վէ մապագիսի ֆրօթէսլթանթ տըր:

Նէֆս ի չէհրին 25,000 նուֆուս սէքէնէսի օլուպ, հէվալիսիլլէ պէրապէր 75,000է պալիզ օլուր: Շէհր ի մէզքիւր շիմաի իւլում ու ֆիւնուն մէրքէզի հալինտէ մէշհուր տըր: Օրատա պիր տար իւլ ֆիւնուն օլուպ, անըն թըպպիյէ չիւ՛պէսի միւթէ-

գատտիմ պիր հալտէ տիր: Պուհտան պիր գաշ սէնէ ագտէմ իշպու պէնտին մուհարրիլի Ամէրիգատան՝ ալտէթիէս նասընտա իքիսի գարը օլարագ տէօրթ Ամէրիգալըլարա ըասթ կէլտի քի, անլէր թահսիլ ի թըպպալէթ իչիւն Ձուրիսէ կէլմէքտէ իտիլէր: Խայլը Բուսիալը գարըլար տախի Ձուրիւ տար իւլ ֆիւնունընտա թահսիլ ի թըպպալէթ էյլէմիլլէր տիր:

1799 թարիլինտէ Ձուրիւ գուրպինտէ պիր գանըլ մուհարէպէ վուգու՛ պուլուպ, Նափօլէօնըն գօմանտանլարընտան պիրի Բուսիալըլարը եէնտի: Ֆագաթ օլ մուհարէպէյէ պիր պէտէլ օլմագ իւզըլէ, օրատա 1859 սէնէսինտէ Ավսթրիա, Ֆրանսա վէ ի թալիա տէվլէթլէրի պէյնինտէ պիր սուլհ մուա՛հէտէսի ʼագտ էտիլտի:

ՁՈՒՐԻՒ

տար կէլտի: Ա՛տալէթ խանէ օլ չէհրտէ պուլունան էն պէօլիւք պինա իտի: Պինանըն եանընտա երէքսէք պիր չան գուլլէսի օլուպ, իչինտէ պէօլիւք պիր գամիանա սաթըմըշ իտի: Գամիանանըն իփի պինանըն տէօշէմէսինէ տէյէր իտի: Պիր քիմնէ միւզայագատա օլուպ, գօնշուլարընըն եարտըմընա միւհթաճ օլուր իսէ, ա՛տալէթ խանէյէ կիտիպ, գամիանայը չալար իտի: Սօնկրա չէհրին ճիւմլէ էհալիսի կէլիպ նէ իսթէտիլլինի սօրարըլար իտի: Հայվան պիր պինա իչինտէ օլտըղընը անկատըղընտա, անպար զանն էտէրէք աճ օլտըղընտան օթ արաշտըրմաղա պաշլատը: Էօթէտէ պէրիտէ գօգլայարագ նիհայէթ իփին եանընա կէլտի, վէ տիշիլլէ թուլթուպ պիւթիւն գուլվլէթիլլէ չէքտի: Սօղուգ կէճէնին սիւքիւնէթինտէ գամիանա «տանկ», «տանկ» չալըն-

յիլ մի:» Աթըն սահիպի ʼատալէթ գամիանասընը չալանըն քիմ օլտըղընը պիլմէյէրէք քէնտիսի տախի կէլմիլ օլուպ, սա՛իրլէրին քէնտիսի հագգընտա սէյլէտիլլինի իչիտէրէք ուլթանտը: Էհալի հայվանը էվէ կէօթիւրիւպ վա՛տընը իճրա էթմէսի պապընտա անը իճպար էյլէտի, վէ զաննըմճա պուկիպի պիր էտնա մուա՛մէլտէ պուլունտըղը իչիւն աճընտը:

ՁՈՒՐԻՒ

Իսվիլէրա գաղալարընտան պիրի, օլգաղանըն պէօլիւք չէհրի վէ ուճունտա չէհրին եափըլմըշ օլտըղը կէօլ Ձուրիւ իսմիլլէ եատ օլունուլար: Իշպու կէօլիւն պօյու թագրիպէն 25 միլ օլուպ, գուրպինտէքի պայըլար՝ իւզէրլէրինտէ օլան մա՛մուր քէօյլէր, թարլալար, պաղչէլէր վէ պաղլար ճի-

